

7. Συμμετοχή εις τὴν κυβέρνησιν Ἰωάννου Ράλλη.

Κατόπιν τῆς ἐπιμόνου ἀξιώσεως τοῦ Ἰωάννου Ράλλη, ὁ Λούβαρις, ὅστις ἰδιαίτερος ἐξετίμα αὐτὸν ὡς ἀνώτερον πολιτικὸν ἄνδρα, εἰσῆλθεν εἰς τὴν ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν αὐτοῦ νέαν κυβέρνησιν, τὴν 7ην Ἀπριλίου 1943¹. Εἰς τοῦτο εἶχεν παροτρυνθῆ καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ², ὡς καὶ ὑπὸ τῶν Χατζημίχου, Ζαφειροπούλου καὶ Ἰωσήφ Κούνδουρου. Ὁ τελευταῖος μάλιστα προέτεινε τὸν διορισμὸν του ὡς Ὑπουργοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Κρήτης, ἄλλοι δέ, ἰδίᾳ Μακεδόνες, ἐζήτουν τὸν διορισμὸν του ὡς Ὑπουργοῦ Γενικοῦ Διοικητοῦ Βορείου Ἑλλάδος. Κατὰ τὸν Λούβαριν, ὁ Κ. Τσάτσος εἶπε πρὸς αὐτὸν τὴν ἐπομένην τῆς ὀρκωμοσίας τῆς Κυβερνήσεως: «θυσιάζεις τὴν ἑαυτὸν σου, ἀλλὰ πρὸς ὄφελος τοῦ Ἔθνους³». Εἰς τὴν συμμετοχὴν ταύτην εἶχον παροτρύνει τὸν Λούβαριν σύλλογοι, ὀργανώσεις καὶ σωματεῖα, ὡς καὶ αὐτὸ τὸ πολιτικὸν γραφεῖον τοῦ Πρωθυπουργοῦ τῆς κυβερνήσεως τῆς ἐλευθέρας Ἑλλάδος τοῦ Καίρου⁴, μετὰ τῆς ὁποίας καὶ διετήρει ἐπαφὰς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ὑπουργίας του, διὰ τοῦ Διευθυντοῦ τοῦ Ἐρυθροῦ Σταυροῦ.

Ὁ Λούβαρις ἀναλαμβάνων τὰ καθήκοντα τοῦ Ὑπουργοῦ, κατόπιν τῶν προηγουμένων μακρῶν αὐτοῦ προσπαθειῶν πρὸς διάσωσιν τῶν πολιτῶν καὶ προστασίαν τῶν ἐθνικῶν δικαίων, εἶχε πλήρη ἐπίγνωσιν καὶ τῶν δυσκολιῶν τοῦ ἔργου του καὶ τῶν ἰδιαζουσῶν αὐτοῦ εὐθυνῶν ὡς μέλους κατοχικῆς κυβερνήσεως, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ἀναγκαίαν ὡς κυματοθραύστην μεταξὺ κατακτητοῦ καὶ λαοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ κατέστρωσεν ἀπ' ἀρχῆς σχέδιον συστηματικῆς ἐργασίας πρὸς προστασίαν ὅλων τῶν ἐθνικῶν θεμάτων, ἰδίᾳ δὲ τῶν ἰδρυμάτων καὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ τῶν Ὀρησκευμάτων. Τοῦτο καταδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ καταπληκτικοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὑπ' αὐτοῦ συνταγέντων Νόμων καὶ Διαταγμάτων πρὸς προστασίαν τῶν πάσης φύσεως πνευματικῶν ἰδρυμάτων τῆς χώρας. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν 18 μηνῶν, καθ' οὓς ἡ κυβέρνησις Ράλλη, εἶχε τὴν εὐθύνην τῆς διακυβερνήσεως τῆς χώρας, ἐκυρώθησαν ἐν συνόλῳ 1967 Νόμοι, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 191, καὶ δὴ οἱ σημαντικώτεροι, εἶχον ὑποβληθῆ ὑπὸ τοῦ

1. Ἀπομνημονεύματα ἀρθρα 19ον τῆς 23.4.1950, 20ον τῆς 25.4.1950 καὶ 21ον τῆς 26.4.50,

2. Γ. Ράλλη, Ὁ. Ι. Α. Ράλλης ὁμιλεῖ ἐκ τοῦ τάφου, Ἀθῆναι 1947, σελ. 24, 49, καὶ Κ. Λογοθετόπουλου, Ἴδου ἡ ἀλήθεια, Ἀθῆναι 1948 σελ. 204. Πρβλ. Ἀντωνίου Λιβιεράτου, Ἡ περίοδος τῆς Κατοχῆς καὶ ἡ δίκη τῶν τότε Κυβερνητῶν. Σειρὰ ἀρθρων εἰς Ἐφημερίδα «Ἐθνικὸς Κήρυξ» ἀπὸ τῆς 19ης Ἰουνίου 1955 μέχρι τῆς 22ας Ὀκτωβρίου 1953 καὶ Μέρος Γ' ἀπὸ τῆς 12ης Δεκεμβρίου 1955 κ.εξ.

3. Ἀπομνημονεύματα ἀρθρον 21ον τῆς 26.4.1950.

4. Αὐτόθι ἀρθρον 21ον τῆς 26.4.1950.

Λούβαρι¹. Ἐκτὸς τῶν ψηφισθέντων Νόμων εἶχον ὑποβληθῆ πρὸς ψήφισιν

1. Οὗτοι εἶναι α) τοῦ ἔτους 1943 οἱ Νόμοι:

30, Περὶ Καταστατικοῦ Νόμου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». 44, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς περὶ σωματικῆς ἀγωγῆς νομοθεσίας. 45, Περὶ ἐφ' ἅπαξ ἐπιχορηγήσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τῶν Ὀργανισμῶν Διοικήσεως Μοναστηριακῆς Περιουσίας Νήσου Κρήτης. 66, Περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορωσῶν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. 80, Περὶ τροποποιήσεων διατάξεων τινῶν τοῦ ὑπ' ἀρ. 2080/1943. Ν. Δ/τος περὶ τοῦ ἱστορικοῦ Ἀρχείου Κρήτης. 86, Περὶ τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου. 94, Περὶ παροχῆς ἀδείας πρὸς σύναψιν δανείων κ.λ.π. εἰς τὸν Ο.Δ.Ε.Π. 105, Περὶ τοῦ τρόπου εἰσαγωγῆς τῶν φοιτητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης. 106, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρύματος τῆς Εὐαγγελιστρίας Τήνου. 107, Περὶ ἀπονομῆς ἐπάθλων «Κωστῆ Παλαμᾶ». 114, Περὶ ρυθμίσεως δασμολογικῶν τινῶν καὶ τελωνειακῶν ζητημάτων. 126, Περὶ ὀργανώσεως Γενικῆς Ἐπιθεωρήσεως Φυλακῶν καὶ ἀναμορφωτικῶν σχολείων. 138, Περὶ αὐξήσεως ἐπιχορηγήσεως πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν Ἀθηνῶν. Καν. Δ/γμα. Περὶ τῶν Γυμναστηρίων τοῦ Πανεπιστημίου Θεσ/νίκης. 176, Περὶ τροποποιήσεως, συμπληρώσεως καὶ καταργήσεως διατάξεων τινῶν τοῦ 200/42 Ν. Δ/τος «περὶ ἰδρύσεως ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Συμφωνικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν καὶ περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν τοῦ Ὠδείου. 193, Περὶ αὐξήσεως Ἐπιδόματος τοῦ χορηγουμένου εἰς τοὺς Σπουδαστὰς τῶν Παιδαγωγικῶν Ἀκαδημιῶν. 201, Περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορωσῶν εἰς τοὺς ὑπηρετήσαντας κατὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἀξιωματικούς. 216, Περὶ ὀργανώσεως τῆς Ὑπηρεσίας ἀναστηλώσεως τῶν ἀρχαίων ἱστορικῶν μνημείων τοῦ Κράτους. 218, Περὶ ἐφ' ἅπαξ χορηγίας ὑπὸ τοῦ Κράτους 6.000.000 δρχ. διὰ τὸ περιοδικὸν «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά» καὶ Δ/γμα Περὶ τροποποιήσεως συνθέσεως Ἐπιτροπῆς Ἐθνικοῦ Παιδικοῦ Σταθμοῦ Νιγρίτης, Καλαμῶν. 255, Περὶ διατάξεων ἀφορωσῶν τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον. 261, Περὶ ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τῆς Στέγης Καλῶν τεχνῶν καὶ γραμμάτων. Καν. Δ/γμα. Περὶ ὀργανώσεως τῆς Ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς ὁ «Φοῖνιξ». 313, Περὶ διατάξεων ἀφορωσῶν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Θέατρον. 316, Περὶ τοῦ τρόπου ἐνεργείας δαπανῶν διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν ἀναγκῶν ἐν ταῖς Ἰ. Μοναῖς τῆς ἐν Ἀθῶν ἑλληνορθοδόξου Ἐκκλησίας διαβιώσεως τῶν μοναχῶν. 329, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας. 359, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. 409, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως Μουσείου Μπενάκη. 429, Περὶ ἐπιτάξεως ἀκινήτων διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. 459, Περὶ ὀργανώσεως τῆς Βιβλιοθήκης Δημητσάνης, τοῦ Μουσείου καὶ τοῦ ἱστορικοῦ Ἀρχείου Γορτυνίας. 555, Περὶ τῆς ἀρμοδιότητος τῶν Ἐπιθεωρητῶν Ἐθνικῶν Κληροδοτημάτων. Καν. Δ/γμα. Περὶ ἰδρύσεως δημοτ. Σχολείων εἰς ἐκπαιδ. περιφέρειας Καλαμῶν κ.λ.π. 632, Περὶ ἐκτάκτου ἐνισχύσεως τῆς Ἐταιρείας Ἑλλήνων λογοτεχνῶν καὶ τοῦ Συνδέσμου Ἑλλήνων λογοτεχνῶν. 634, Περὶ διατάξεων ἀφορωσῶν εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου. 671, Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας, τῆς Ἑλλάδος. 681, Περὶ ἰδρύσεως δαπάνης διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ Ἐθνικοῦ θεάτρου. 744, Περὶ λήψεως μέτρων διὰ τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐκπαιδευτικῶν ἀναγκῶν. 745, Περὶ τακτοποιήσεως τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ΤΑΚΕ. 759, Περὶ ἀναγνωρίσεως καὶ ἐνισχύσεως ὑπὸ τοῦ Κράτους τοῦ ὀργανισμοῦ «Θυμελικὸς Θίασος». Καν. Δ/γμα Περὶ ἰδρύσεως Ἐθνικοῦ Ἀγροτικοῦ Νηπιαγωγείου Κατερίνης. 747, Περὶ ἰδρύσεως Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν ἐν Πύργῳ. 804, Περὶ παροχῆς μηνιαίας ἐπιχορηγήσεως εἰς τὸ Ὠδεῖον Ἀθηνῶν. 809, Περὶ ἐφ' ἅπαξ ἐκτάκτου οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς ἐθνικῆς Πινακοθήκης πρὸς ἀγορὰν ἔργων τέχνης. 839, Περὶ ἰδρύσεως Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ. 875, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως ἱστορικῶν Ἱερῶν Ναῶν. 915,

καὶ πολλαὶ ἄλλαι δεκάδες Νομοσχεδίων, τῶν ὁποίων ὅμως ἡ προώθησις δὲν

Περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως· α) εἰς τὸν Σύλλογον πρὸς διάδοσιν τῆς Ἑθνικῆς Μουσικῆς· β) εἰς τὸ Μουσικὸν Λύκειον Ἀθηνῶν· γ) εἰς τὴν Χορωδίαν Ἀθηνῶν. 975, Περὶ ἐκτάκτου ἐπιχορηγήσεως τοῦ Ἑθνικοῦ Γυμναστικοῦ Συλλόγου.

β) Τοῦ ἔτους «1944» οἱ Νόμοι:

1, Περὶ μειώσεως ποσοστοῦ ὑπὲρ τῆς Παντείου Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. 2, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ Α.Ν. 2180/1940 «Περὶ τροποποιήσεως, συμπληρώσεως καὶ κωδικοποιήσεως τῶν διατάξεων τοῦ Α.Ν. 767/1937 «περὶ διοικήσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ.λ.π.». 3, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1839/1939 Α.Ν. περὶ τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. 4, Περὶ ρυθμίσεως ἐκπαιδευτικῶν τινῶν ζητημάτων. 5, Περὶ τρόπου πωλήσεως βιβλίων τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἐκδόσεως Σχολικῶν βιβλίων. 6, Περὶ ἐγκρίσεως τῶν κατὰ τὰ πρὸ τοῦ 1943-44 οικονομικῶν ἐτη πραγματοποιηθεισῶν δαπανῶν ἀρμοδιότητος τοῦ Ὑπουργείου Θρησκευμάτων καὶ Ἑθνικῆς Παιδείας καὶ τῆς ἐγγραφῆς τῶν διὰ τὴν πληρωμὴν αὐτῶν ἀπαιτουμένων πιστώσεων εἰς τὸν εἰδικὸν προϋπολογισμὸν τῶν ἐξόδων τοῦ οικονομικοῦ ἔτους 1943-44. 7, Περὶ χορηγήσεως ἐκπτώσεως τῶν ταχυδρ. τελῶν τῶν θρησκευτικῶν περιοδικῶν. 8, Περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν Μητροπολιτῶν Ξάνθης, Γρεβενῶν, Πυλυανῆς καὶ Κιλκισίου, Ἡρακλείου Κρήτης καὶ τῆς Ἱερᾶς Ἐπισκοπῆς Κισάμου καὶ Σελίνου. 9, Περὶ κωδικοποιήσεως, τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ συστάσεως Ὑπηρεσίας ὑποθέσεων Ἀνατολικῆς Μακεδονίας, Κρήτης καὶ Θράκης διατάξεων νόμων. 10, Περὶ ἐκτάκτου οικονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Ἑθνικοῦ Ὁδείου καὶ τοῦ ὑπὸ τῆς ἐν Ἀθήναις Μουσικῆς καὶ Ἐκδοτικῆς Ἐταιρείας συντηρουμένου Ἑλληνικοῦ Ὁδείου. 11, Περὶ χορηγήσεως πιστώσεως διὰ τὴν κατασκευὴν αἰθούσης ἐστίασεως τῶν φυματικῶν φοιτητῶν τοῦ Ἑθνικοῦ Καπποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου. 12, Περὶ ἰδρύσεως ἐν τῷ Ε. Μ. Πολυτεχνεῖο Ταμείου Ἀπόρων Σπουδαστῶν καὶ προσθήκης διατάξεων τινῶν εἰς τὴν νομοθεσίαν αὐτοῦ. 13, Περὶ τρόπου ἀπονομῆς διδακτορικοῦ διπλώματος ἐν τῇ Α.Σ.Ο. καὶ Ε.Ε. 14, Περὶ χορηγήσεως ἐφ' ἅπαξ ἀρωγῆς ὑπὸ τοῦ Δημοσίου πρὸς τὰ Ταμεῖα Ἀπόρων Φοιτητῶν καὶ Ἀνωτάτων Σχολῶν. 15, Περὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 409)1943 Νόμου περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Μουσείου Μπενάκη. 16, Περὶ ἐκτάκτου ἐφ' ἅπαξ οικονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν δι' ἀγορὰν ὑλικῶν διὰ τοὺς σπουδαστὰς τῶν ἐργαστηρίων αὐτῆς. 17, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 837)1943 «Περὶ συστάσεως Διευθύνσεως λαϊκῆς ἐπιμορφώσεως». 18, Περὶ παροχῆς ἀμοιβῆς εἰς τοὺς ὑπαλλήλους τοῦ Ὁργανισμοῦ Ἐκδόσεως Σχολικῶν Βιβλίων». 19, Περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορωσῶν εἰς τὴν ΑΣΟ καὶ ΕΕ. 20, Περὶ συστάσεως Συμβουλίου Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως. 21, Περὶ κυρώσεως συμβάσεως προμηθείας Πιεστηρίου διὰ τὰς ἀνάγκας τοῦ Ἑθνικοῦ Τυπογραφείου. 22, Περὶ καταργήσεως τοῦ παρὰ τῷ Ὑπουργεῖο Θρησκευμάτων καὶ Ἑθνικῆς Παιδείας Γραφείου Γεωργικῆς Ἐκπαιδεύσεως κ.λ.π. 23, Περὶ διαλύσεως Ταμείου Ἀπόρων Φοιτητῶν καὶ ἄλλων διατάξεων. 24, Περὶ καθορισμοῦ τῆς μηνιαίας ἀντιμισθίας τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Δημοσίας Βιβλιοθήκης Ζακύνθου. 25, Περὶ οικονομικῆς ἐφ' ἅπαξ ἐπιχορηγήσεως εἰς· α) τὸν Μουσικὸν καὶ Δραματικὸν Σύλλογον «Ὁδεῖον Πατρῶν»· β) Ἑθνικὴν Χορωδίαν καὶ γ) τὴν Χορωδίαν Κοριτσιῶν. 26, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Ν. 5019 περὶ σχολικῶν ἐφορειῶν καὶ σχολικῶν Ταμείων κ.λ.π. 27, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινῶν τοῦ Α.Ν. 2027)1939 «περὶ ἀναδιοργανώσεως τῆς ὑπηρεσίας τῶν Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους». 28, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων τινῶν τοῦ Ν.Δ. ὑπ' ἀριθ. 696)1941 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς Παντείου Σχολῆς κ.λ.π. καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 540)43 Νόμου περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Ν.Δ. 696)41 περὶ ὀργανισμοῦ τῆς Παντείου Σχολῆς κ.λ.π. 29, Περὶ διαθέσεως πιστώσεως διὰ

κατέστη δυνατή ἔνεκα τῶν ἐπιφυλάξεων καὶ τῶν δυσκολιῶν, τὰς ὁποίας προέ-

τὴν ἐπισκευὴν τῆς αἰθούσης τελετῶν τοῦ Ἐθνικοῦ καὶ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. 30, Περὶ διορισμοῦ ὡς Δημοσίων Ἐκπαιδευτικῶν Λειτουργῶν τῶν εἰς τὰς ἀνεγνωρισμένας Γερμανικὰς Σχολὰς Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης ὑπηρετούντων Λειτουργῶν καὶ ἀναγνωρίσεως τῆς ἐν αὐταῖς ὑπηρεσίας των ὡς συνταξίμου κ.λ.π. 31. Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῶν Νόμων 1232)1938, 671)43, 819)43, ὡς καὶ συμπληρώσεως καὶ τροποποιήσεως τῆς Ἐκκλησιαστικῆς νομοθεσίας τῆς Ἐκκλησίας Κρήτης. 32, Περὶ καταργήσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1241)1944 Νόμου, «περὶ ἀναστολῆς τῆς λειτουργίας τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου καὶ περὶ λύσεως τῶν σχέσεων ἐργασίας τοῦ ἐπὶ συμβάσει προσωπικοῦ αὐτοῦ». 33, Περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ ἐκπαιδευτικῶν τελῶν διατάξεων καὶ περὶ προωθήσεως τῶν λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. 34, Περὶ διατάξεων ἀφορῶσάν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Ἀθηνῶν. 35, Περὶ τοῦ ἀνωτέρου διδακτικοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου. 36, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ Νόμου 107)1943 περὶ ἀπονομῆς ἐπάθλου «Κωστή Παλαμά». 37, Περὶ καταργήσεως θέσεως Ἐπιθεωρητοῦ τοῦ Ἀθλητισμοῦ καὶ συστάσεως θέσεως Ὑποδιευθυντοῦ παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Ἀκαδημίᾳ Σωματικῆς Ἀγωγῆς. 38, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ἀρθροῦ 12 τοῦ Α.Ν. 2180)1940 «περὶ τροποποιήσεως, συμπληρώσεως καὶ κωδικοποιήσεως τῶν διατάξεων τοῦ Ν. 767)1937 «περὶ διοικήσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ.λ.π.» καὶ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 994 τοῦ 1942 Ν.Δ. «περὶ χορηγήσεως διὰ γραφικὴν ὕλην τῶν Διευθυντῶν διαφόρων Ἐκπαιδευτηρίων». 39, Περὶ παροχῆς ἐφ' ἅπαξ οικονομικῆς ἐνισχύσεως ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου εἰς τὰς Ἱστορικὰς Μονὰς τοῦ Μεγάλου Σπηλαίου καὶ Ἀγίας Λαύρας τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Καλαβρύτων καὶ Αἰγιαλείας. 40, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5138)1931 «περὶ ἰδρύσεως Γενικοῦ Συμβουλίου Βιβλιοθηκῶν τῆς Ἑλλάδος». 41, Περὶ ἐκτάκτου χορηγίας τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Λύκειον Ἑλληνίδων Θεσσαλονίκης. 42, Περὶ διαφυλάξεως ἔργων Τέχνης Χαλεπᾶ καὶ Φιλιππότῃ κατὰ τὴ διάρκειαν τοῦ πολέμου. 43, Περὶ χορηγήσεως μηνιαίου ἐπιδόματος εἰς τὸν ἀρχιμανδριτὴν Γεννάδιον Ἀθανασάκην. 44, Περὶ ἐπιχορηγήσεως Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πρὸς στέγασιν ἀπόρων φοιτητῶν. 45, Περὶ ἐκτάκτου χορηγίας τοῦ Κράτους δραχμῶν δέκα ἑκατομμυρίων (10.000.000) πρὸς τὸ Ἀρχεῖον τοῦ Κρατικοῦ λαογραφικοῦ καὶ γλωσσικοῦ θησαυροῦ. 46, Περὶ ἐφ' ἅπαξ χορηγίας τοῦ Κράτους δραχμῶν πενήκοντα ἑκατομμυρίων (50.000.000) πρὸς τὸν Σύλλογον πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων. 47, Περὶ ἐκτάκτου χορηγίας τοῦ Κράτους πρὸς τὴν Δημοτικὴν Βιβλιοθήκην Πατρῶν καὶ τὰς Δημοσίας Βιβλιοθήκας Ζακύνθου καὶ Δημητσάνης. 48, Περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορῶσάν εἰς τὰ Ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα καὶ τὸ Ὑπουργεῖον Ὀρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας. 49, Περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως Ἐφημεριακοῦ Κλήρου τῆς Ἑλλάδος. 50, Περὶ ἐφ' ἅπαξ χορηγίας ποσοῦ δραχμῶν 40.000.000 εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν τοῦ Ν.Δ. 2222)1943 διὰ τὴν ἐνίσχυσιν ἀέργων ἡθοποιῶν τοῦ δραματικοῦ καὶ λυρικοῦ Θεάτρου, σκηνοθετῶν κ.λ.π. 51, Περὶ ἐφ' ἅπαξ χορηγήσεως εἰς τὴν Μητρόπολιν Ἐδέσσης καὶ Πέλλης τοῦ ποσοῦ δραχμῶν 100.000.000, πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ Μητροπολιτικοῦ αὐτῆς Μεγάρου. 52, Περὶ ἐφ' ἅπαξ χορηγίας τοῦ Κράτους δραχμῶν δέκα ἑκατομμυρίων (10.000.000) πρὸς τὸ λογοτεχνικὸν καὶ ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν «Μακεδονικὰ Γράμματα». 53, Περὶ καθορισμοῦ τῶν τελῶν ἐγγραφῆς καὶ ἀνανεώσεως τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν καὶ ἄλλων τινῶν διατάξεων. 54, Περὶ οικονομικῆς ἐφ' ἅπαξ ἐπιχορηγήσεως εἰς α) τὸν Μουσικὸν Σύλλογον καὶ Δραματικὸν Σύλλογον «Ὠδεῖον Πατρῶν», β) τὴν Ἐθνικὴν Χορωδίαν καὶ γ) τὴν χορωδίαν κοριτσιῶν. 55, Περὶ ἀποχωρισμοῦ τῆς λυρικῆς Σκηνῆς Ἐθνικοῦ Θεάτρου εἰς ἴδιον αὐτόνομον νομικὸν πρόσωπον δημοσίου δικαίου ὑπὸ τὸν τίτλον «Ἐθνικὴ Λυρικὴ Σκηνή» καὶ τροποποιήσεως τοῦ Νόμου 434)43 περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορῶσάν εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου. 56, Περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας 57, Περὶ

βαλε τὸ Γενικὸν Λογιστήριον τοῦ Κράτους. Πρὸς τοῦτο ὁ Λούβαρις εἰς

ἀπαλλαγῆς τῶν Συναυλιῶν τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας Ἀθηνῶν τοῦ Φόρου Δημοσίων Θεαμάτων καὶ περὶ χορηγήσεως μουσικοῦ ἐπιδόματος εἰς τοὺς Μουσικοὺς τῆς Κρατικῆς Ὀρχήστρας. 58, Περὶ θέσεως Ἐπισκόπου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης. 59, Περὶ τοῦ τρόπου τῆς πληρωμῆς τῶν ἀποδοχῶν τῶν καθηγητῶν καὶ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν καὶ Θεσ/νίκης. 60, Περὶ συστάσεως Διευθύνσεως Στατιστικῆς καὶ Μελετῶν παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Ὀρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας. 61, Περὶ ἀναγραφῆς πιστώσεως εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Παιδείας πρὸς ἐνίσχυσιν τῆς πνευματικῆς καλλιτεχνικῆς κινήσεως. 62, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1849)1939 Α.Ν. «περὶ Σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ προσθήκης ἐκπαιδευτικῶν τινῶν διατάξεων. 63, Περὶ αὐξήσεως χορηγίας τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Καλογραιῶν «Ἁγίου Κωνσταντίνου Καλαμῶν». 64, Περὶ κωδικοποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς διατάξεως περὶ τῶν Ἀνωτάτων Σχολῶν Μηχανολόγων—Ἡλεκτρολόγων—καὶ Γενικῶν Ἐφηρμοσμένων Ἐπιστημῶν τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσόβειου Πολυτεχνείου. 65, Περὶ συμπληρώσεως τῶν περὶ ΟΔΒΠ Νόμων. 66, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 28)1936 Α.Ν. «περὶ μεταρρυθμίσεως διατάξεων τινῶν τῆς κειμένης περὶ ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως Νομοθεσίας. 67, Περὶ καθορισμοῦ τῶν τελῶν ἐγγραφῆς καὶ ἀνανεώσεως τῶν σπουδαστῶν τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. 68, Περὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 747)1943 Νόμου «περὶ Ἰδρύσεως Προπαρασκευαστικῆς Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν ἐν Πύργῳ Τήνου. 69, Περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Βλατάδων. 70, Περὶ τροποποιήσεως τῶν περὶ λειτουργίας Μέσων Ἐμπορικῶν Σχολῶν διατάξεων. 71, Περὶ ἀναγνωρίσεως τοῦ Νηπιαγωγείου Πορταριάς Μαγνησίας ὡς δημοσίου. 72, Περὶ καταργήσεως εὐεργετικῶν διατάξεων ἀφορωσῶν εἰς φοιτητὰς παρελθόντων ἐτῶν καὶ ἄλλων διατάξεων. 73, Περὶ ἐφ' ἀπαξ χορηγήσεως οικονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ ἐν Τήνῳ Πανελληνίου Ἱεροῦ Ἰδρύματος «Εὐαγγελίστριας». 74, Περὶ ἐφ' ἀπαξ χορηγίας ὑπὸ τοῦ Κράτους 200 ἑκατομμυρίων δραχμῶν εἰς τὴν χριστιανικὴν Ἀρχαιολογικὴν Ἑταιρείαν. 75, Περὶ ἐπεκτάσεως τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 1107)1944 «περὶ χορηγήσεως ἐπιδόματος εἰς τοὺς ἐφημερίους τῆς Μακεδονίας, Θράκης κ.λ.π.» καὶ εἰς τοὺς ἱεροδιακόνους τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων Μακεδονίας, Θράκης Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας καὶ εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ ἱεροδιακόνους τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. 76, Περὶ παρατάσεως τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1943-44 τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. 77, Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων ἀφορωσῶν εἰς τὴν Σωματικὴν Ἀγωγὴν. 78, Περὶ τίτλων σπουδῶν τῶν σχολείων Μ. Ἐκπαιδεύσεως. 79, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 304)1941 Ν.Δ. «περὶ ὀργανώσεως τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἱστορικῶν Μνημείων καὶ τῆς Ἀρχαιολογίας παρὰ τῇ Γενικῇ Διοικήσει Μακεδονίας». 80, Περὶ οικονομικῆς ἐνισχύσεως ἐκ τοῦ Δημοσίου Ταμείου τῶν Ἱερῶν Μονῶν Ζάβορδας Γρεβενῶν, Ἁγίου Στεφάνου, Βαρλαάμ καὶ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτήρος Μετεώρων, Δουσίκου, Σταγιάδων καὶ Γκούρας Τρικάλλων καὶ Ὀμπλοῦ Πατρῶν. 81, Περὶ ἀντικαταστάσεως ἀρθροῦ τινὸς τοῦ Νόμου 1287)1944 «περὶ τροποποιήσεως τῶν ἐκπαιδευτικῶν τελῶν διατάξεων. 82, Περὶ ἐρμηνείας διατάξεων τοῦ ὑπ' ἀριθ. 160)43 Νόμου «περὶ λειτουργίας Δραματικοῦ Θεάτρου ἐν Θεσσαλονίκῃ». 83, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως διατάξεων ἀφορωσῶν εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μετσόβειον Πολυτεχνεῖον. 84, Περὶ ἐπεκτάσεως τοῦ ἐδ. 5 τοῦ ἀρθροῦ 7 τοῦ Ν.Δ. 1936 καὶ τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ Νόμου 1297)1944 καὶ ἐπὶ τῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. 85, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τῆς περὶ Ἐθνικοῦ Ὀργανισμοῦ Χριστιανικῆς Ἀλληλεγγύης κειμένης Νομοθεσίας. 86, Περὶ διατάξεων ἀφορωσῶν εἰς τὰς ἀκαδημαϊκὰς ἀρχὰς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ.λ.π. 87, Περὶ συστάσεως Ἐπιτροπῆς Θεάτρου Θεσ/νίκης. 88, Περὶ διαθέσεως περυσιακῶν στοιχείων Ἐθνικοῦ Θεάτρου εἰς τὴν Ἐθνικὴν Λυρικὴν Σκηνήν. 89, Περὶ ἐγκρίσεως συμπληρωματικῆς δαπάνης διὰ τὴν ἐπισκευὴν τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου καὶ τοῦ Θεάτρου

μάτην ἔκαμνε παραστάσεις καὶ διαμαρτυρίας, εἰς ἐπιστολὴν τοῦ δὲ τῆς θης

«Ὀλύμπια». 90, Περὶ ἐγκρίσεως δαπάνης ἐπισκευῆς τοῦ Θεάτρου Ἡρώδου τοῦ Ἀττικοῦ. 91, Περὶ καθορισμοῦ τῆς ὠριαίας ἀποζημιώσεως τῶν Καθηγητῶν τῶν Σχολῶν Νηπιόκωμων καὶ οἰκοκυρικῶν Τμημάτων τῶν Ἐθνικῶν Ὀρφανοτροφείων θηλέων Ἰωαννίνων καὶ Καστορίας καὶ τῶν δημοδιδασκάλων τῶν Ἀγροτικῶν Μεταβατικῶν Οἰκοκυρικῶν Σχολῶν. 92, Περὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. ἀριθ. 1341)1938 Α. Νόμου «περὶ Τεχνικῆς Ἐκπαιδεύσεως Ἀξιωματικῶν τοῦ Στρατοῦ Ἑηρᾶς». 93, Περὶ προσθήκης μιᾶς θέσεως καθηγητοῦ τῶν παιδαγωγικῶν μαθημάτων παρὰ τῇ Ἐθνικῇ Ἀκαδημίᾳ Σωματικῆς ἀγωγῆς. 94, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ Νόμου 636)1943 «περὶ χορηγήσεως μηνιαίου ἐπιδόματος εἰς τοὺς ἐμπεριστάτους Ἀρχιερεῖς». 95, Περὶ ἐπεκτάσεως τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 1107) 1944 «περὶ χορηγήσεως ἐπιδόματος εἰς τοὺς ἐφημερίους τῆς Μακεδονίας, Θράκης κ.λ.π. καὶ εἰς τοὺς Ἱεροδιακόνους τῶν ἱερῶν Μητροπόλεων Μακεδονίας, Ἠπείρου, Θράκης καὶ Θεσσαλίας καὶ εἰς τοὺς Ἱερεῖς καὶ Ἱεροδιακόνους τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. 96, Περὶ διατάξεων ἀφορῶσάν εἰς τοὺς ἐκτάκτους αὐτοτελεῖς Καθηγητὰς τῶν Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης. 97, Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τῆς παρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 671)1943 Νόμου «περὶ καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». 98, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως Ἑλλήνων σπουδαστῶν ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ. 99, Περὶ ἐφ' ἀπαξ χορηγίας τοῦ Κράτους πρὸς τὴν Ζωσιμαίαν Βιβλιοθήκην Ἰωαννίνων. 100, Περὶ συστάσεως, παρὰ τῇ Γενικῇ Διοικήσει Μακεδονίας Ὑπηρεσίας Γραμμῶν καὶ Τεχνῶν. 101, Περὶ προαγωγῆς Φοιτητῶν Ἀνωτάτων τοῦ Κράτους Σχολῶν, ὑπηρετούντων εἰς τὰ Τάγματα Εὐζώνων, εἰς Ἀνθυπασπιστάς. 102, Περὶ ἐπεκτάσεως τῶν διατάξεων τοῦ Νόμου 1106)1944 καὶ εἰς τοὺς Μητροπολίτας 1) Ἀλεξανδρουπόλεως, 2) Δράμας, 3) Ἐλευθερουπόλεως 4) Ἐλασσῶνος, 5) Σερρῶν, 6) Μαρωνείας καὶ Θάσσου, 7) Ζιχνῶν καὶ 8) Νευροκοπίου. 103, Περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορῶσάν εἰς τὰ ἀνώτατα Ἐκπαιδευτικὰ Ἰδρύματα. 104, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 216/1943 Νόμου περὶ ὀργανώσεως τῆς Ὑπηρεσίας Ἀναστηλώσεως τῶν Ἀρχαίων Ἱστορικῶν Μνημείων τοῦ Κράτους. 105, Περὶ παραχωρήσεως τῶν περὶ τὸν Ἰλισσὸν χώρων τοῦ Δημοσίου εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας καὶ Ὀρησκευμάτων δι' ἀθλητικοὺς σκοποὺς. 106, Περὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 1625/1944 «περὶ τροποποιήσεως τῆς διατάξεως τῆς παραγρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 4 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 671/1944 Νόμου «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». 107, Περὶ κωδικοποιήσεως τῶν περὶ τῆς παρὰ τῇ Ἱερᾷ Συνόδῳ Ἐπιτροπῆς διατάξεων. 108, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν. 109, Περὶ ἐφ' ἀπαξ ἐπιχορηγήσεως ὑπὸ τοῦ Δημοσίου τῶν Ὀργανισμῶν Διοικήσεως Μοναστηριακῆς Περιουσίας Νήσου Κρήτης. 110, Περὶ καταργήσεως τοῦ Φιλανθρωπικοῦ Ἰδρύματος «Νυκτερινὰ Σχολὰ ἐργαζομένων καὶ ἀπόρων νέων Ἀθηνῶν». 111, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἐξαρχίας τοῦ Παναγίου Τάφου. 112, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως α) τοῦ ἀρθροῦ 1 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1997/42. Ν.Δ., β) καταργήσεως τῶν ἐδαφίων α' καὶ β' τοῦ ἀρθροῦ 14 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1300/1943 Ν.Δ. καὶ γ) ἀνασυστάσεως παρὰ ταῖς ἑδραὶς τῶν Ἱερῶν Μητροπόλεων καὶ ἐπισκοπικῶν Ταμείων ΤΑΚΕ. 113, Περὶ καθορισμοῦ τῆς θέσεως τῶν ὑπαλλήλων τῶν Ἐθνικῶν Ὀρφανοτροφείων, Παιδικῶν Σταθμῶν καὶ ἀγροτικῶν Νηπιότροφείων. 114, Περὶ ἐκπαιδευτικῶν τινῶν ζητημάτων Ἀνωτάτων Σχολῶν. 115, Περὶ ἐξωσχολικῆς Σωματικῆς Ἀγωγῆς. 116, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τοῦ Μουσείου Μπενάκη. 117, Περὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1045/1943 Νόμου «περὶ ἐπιβολῆς κυρώσεων κατὰ τῶν ὑπαλλήλων καὶ σπουδαστῶν τῶν μετεχόντων εἰς ἀνατρεπτικὰς ὀργανώσεις. 118, Περὶ τροποποιήσεως διατάξεων τοῦ Α.Ν. 2180/40 καὶ διαβαθμίσεως κλητῆρων γραφείων Γενικῶν Ἐπιθεωρητῶν καὶ ἐπιστατῶν τῶν Πειραμ. Σχολείων Πανεπιστημίων Ἀθηνῶν καὶ Θεσσαλονίκης. 119, Περὶ πανεπιστημιακῶν Ἀρ-

Ἰουνίου 1944 πρὸς τὸν Πρωθυπουργὸν Ἰ. Ράλλην παραπονεῖται καὶ διαμαρτύρεται ἐντόνως διὰ τὴν στασιμότητα τῶν ὑπ' αὐτοῦ ὑποβληθέντων Νομοσχεδίων¹, τὰ σημαντικώτερα τῶν ὁποίων ἀνεφέροντο εἰς τὴν Ἰδρυσιν Φοιτητι-

χῶν τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 120, Περὶ ἐκπαιδευτικῶν ἀδειῶν τῶν λειτουργῶν Μέσης Ἐκπαιδεύσεως πρὸς ἀπόκτησιν διδακτορικοῦ διπλώματος ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Πανεπιστημίοις. 121, Περὶ θέσεως βοηθοῦ Ἐπισκόπου Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων. 122, Περὶ τροποποιήσεως καὶ συμπληρώσεως τοῦ ὑπ' ἀριθ. 304/1941 Ν.Δ. «περὶ Ὁργάνωσιν τῆς ὑπηρεσίας τῶν Ἱστορικῶν Μνημείων Ἀρχαιολογίας παρὰ τῇ Γενικῇ Διοικήσει Μακεδονίας». 123, Περὶ ἐπαναφορᾶς ἐν ἰσχύϊ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Οἰκονομικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν. 124, Περὶ τρόπου ἐκλογῆς τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν. 125, Περὶ καταργήσεως διατάξεων τινῶν τοῦ ἀρθροῦ 13 τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1445/44. Ν.Δ. περὶ ὀργανώσεως καὶ λειτουργίας τοῦ Ὁδείου Θεσσαλονίκης. 126, Περὶ διατάξεων τινῶν ἀφορωσῶν εἰς τοὺς Καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. 127, Περὶ ἐπαναγωγῆς τῆς Γενικῆς Διευθύνσεως τοῦ Ὑπουργείου Ὁρησκευμάτων καὶ Ἐθνικῆς Παιδείας εἰς Διεύθυνσιν. 128, Περὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου ὑπ' ἀριθ. 839 «περὶ ἰδρύσεως Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν Σπουδῶν ἐν Θεσ/νίκη. 129, Περὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 456/1943 «περὶ συμπληρώσεως τοῦ Νόμου 5019 περὶ Σχολικῶν Ταμείων καὶ Σχολ. Ἐφορειῶν». 130, Περὶ ὀργανώσεως τῆς Βιβλιοθήκης Ζακύνθου. 132, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ Ὁργανισμοῦ τοῦ Ὀδοντοιατρικοῦ Σχολείου Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν. 132, Περὶ ἐνισχύσεως τῶν πόρων τοῦ γραφείου τοῦ Μορφωτικοῦ Κινηματογράφου τοῦ Ὑπουργείου Ὁρησκευμάτων καὶ Ἐθν. Παιδείας. 133, Περὶ τροποποιήσεως τοῦ Νόμου 671/1943 «Περὶ Καταστατικοῦ Χάρτου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος». 134, Περὶ κυρώσεως τῆς συμβάσεως μεταξὺ τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Προνοίας καὶ τοῦ Δημοσίου Μαιευτηρίου Ἀθηνῶν ἀφ' ἑνὸς καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἐθνικοῦ Καποδιστριακοῦ Πανεπιστημίου ἀφ' ἑτέρου περὶ ἀνεγέρσεως τοῦ Δημοσίου Μαιευτηρίου. 135, Περὶ οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας τῆς Ἑλλάδος.

1. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἔχει ὡς ἔπεται: Ἀθῆναι τῇ 9ῃ Ἰουνίου 1944.

«Κύριε Πρόεδρε, Σεβόμενος ἐν τῷ προσώπῳ Ὑμῶν τὸν παλαιόμαχον καὶ διακεκριμένον πολιτικὸν ἄνδρα καὶ τὴν μακρὰν καὶ ἐνδοξὸν παράδοσιν, ἣ ὁποία συνδέεται πρὸς τὸ ὄνομά σας, ἐδέχθην νὰ μετὰσχῶ τῆς ὑφ' ὑμᾶς Κυβερνήσεως, ὅτε μοῦ ἐκάματε τὴν τιμὴν νὰ ζητήσετε παρ' ἐμοῦ τοῦτο, ἐνῶ ὡς γνωστὸν εἶχον ἀρνηθῆ ἐπανειλημμένως πρότερον τὴν πολλάκις προταθεῖσάν μοι συμμετοχὴν ὑπὸ τῶν προκατόχων ὑμῶν. Ἀναλαβὼν ἔκτοτε τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας οὐδενὸς κόπου ἐφείσθην, νυχθημερὸν ἐργαζόμενος, ὅπως ἐπαναφέρω εἰς αὐτὸ τὸν ἠθικὸν ρυθμὸν, τὸν ὁποῖον εἶχε σχεδὸν ἀπολέσει, συντηρήσω ὅ,τι ἦτο δυνατόν νὰ συντηρηθῆ, ἐκκαθαρίσω τὰς κεντρικὰς καὶ τὰς περιφερειακὰς ὑπηρεσίας ἀπὸ στοιχεῖα κακῶς ὑπαισθύσαντα εἰς αὐτάς, καὶ δημιουργήσω τῇ συνδρομῇ ὑμῶν τὰς προϋποθέσεις ἐκείνας, αἵτινες θὰ χρησιμεύσουν διὰ τὸ μέλλον ὡς ὀρθαὶ βάσεις τῆς ἐξελίξεως τοῦ πνευματικοῦ βίου τῆς χώρας. Κατὰ τὴν ἐπίπονον ταύτην προσπάθειαν εὔρον παρ' ὑμῖν πλήρη κατανόησιν, ὡς ἦτο ἄλλωστε φυσικόν. Διότι ὑμεῖς γνωρίζετε καλύτερον παντὸς ἄλλου ὄχι μόνον τὴν σημασίαν τοῦ Ὑπουργείου, οὐ προϊσταμαι, ἀλλὰ καὶ τὰς δυσχερείας, ἐναντι τῶν ὁποίων εἶναι ἠναγκασμένος νὰ μάχεται διαρκῶς ὁ Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας ἐνεκα τῆς πολυπλόκου φύσεως τῶν ὑπηρεσιῶν τοῦ Ὑπουργείου τούτου, ὑπὸ τὸ ὁποῖον ὑπάγεται ἀληθῶς εἰπεῖν, ὀλόκληρος ἡ Ἑλλάς. Καὶ ὑπὸ ὀμαλὰς περιστάσεις, ἀλλὰ καὶ πολὺ περισσότερον σήμερον δέον τὸ Ὑπουργεῖον τοῦτο νὰ ἀντιμετωπίζῃ μεγάλα καὶ μικρὰ ζητήματα ἀναφυόμενα διαρκῶς ὡς πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τὴν Ἐκκλησίαν, τὴν ἐπιστήμην καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ἰδρύματα, τὰς καλὰς τέχνας καὶ τὰ γράμματα, τὴν ἀρχαιολογίαν, τὴν

κῆς Ἑστίας, Συνεργείων Ἀστεροσκοπείου Ἀθηνῶν καὶ Θεάτρου Θεσσαλονίκης, Λαογραφικοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης, Ἰνστιτούτου Βυζαντινῶν Σπουδῶν εἰς Θεσσαλονίκην, Ἀνωτάτης Μουσικῆς Ἀκαδημίας, Ἐθνικῆς Γλυπτοθήκης, Βυζαντινολογικῆς Βιβλιοθήκης εἰς Θεσσαλονίκην, Κρατικῆς Ὀρχήστρας, Ἱστορικῶν Ἀρχείων, Σχολῶν Ἐκκλησιαστικῆς παιδικῆς χορωδίας εἰς τὴν ἐπιχορήγησιν τῶν Ὁδείων, Γενικῶν Ἀρχείων τοῦ Κράτους, Πανεπιστημιακῆς Βιβλιοθήκης, Ἀνωτάτων Σχολῶν, τῶν ἐν ἀλλοδαπῇ ὑποτρόφων τοῦ Κράτους εἰς τὴν ὀργάνωσιν τεχνικῆς ὑπηρεσίας παρὰ τῷ Ἰπουργεῖῳ Παιδείας εἰς τὴν ρύθμισιν ἐξετάσεων Σχολῆς Καλῶν Τεχνῶν, μεταθέσεων καθηγητῶν Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης εἰς Ἀθήνας εἰς τὴν μονιμοποίησιν τῶν ἐκτάκτων ὑπαλλήλων εἰς τὴν ἀναδιοργάνωσιν τῶν Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μισθοδοσίαν τοῦ κλήρου καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τῶν ἀναπήρων πολέμου. Ὡς γράφει ὁ ἴδιος εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του «Ἐκαστος μαθητῆς, γονεὺς, φοιτητῆς καὶ ἐκπαιδευτικὸς εἶχον τὴν ἰδικήν των περίπτωσιν. Ἀδιόριστοι, αὐξήσεις μισθῶν, ἀπεργίαι, Ὁδεῖα, ἰδρύματα Φιλανθρωπικῆς Ἑταιρείας, Ἐθνικὴ Βιβλιοθήκη, Ἀνωτάτη Σχολὴ Καλῶν Τεχνῶν, Θεάτρα, Πανεπιστήμια, Ἀκαδημία, Μουσεῖα, Ἀστεροσκοπεῖον, Ἀρχαιολογικὴ Ἑταιρεία, σύλλογοι ἐκπολιτιστικοί, ἔνδεια, ἀνάγκαι, ἀνεργοὶ καλλιτέχναι, ἐφημέριοι, πρόσφυγες, μουσικοὶ σύλλογοι, χορωδία, ἀθλητικὰ σωματεῖα, περιοδικά, σχολεῖα, δημοδιδάσκαλοι, ἐπιτάξεις σχολείων, σπου-

σχολικὴν ὑγιεινὴν, τὴν δημοτικὴν καὶ μέσσην ἐκπαίδευσιν, τὸ θέατρον καὶ τὴν μουσικὴν, τὰς Μονὰς, τὴν ἰδιωτικὴν ἐκπαίδευσιν καὶ τὸν ἀθλητισμὸν, τὴν ἐκδοσὴν διδακτικῶν βιβλίων, τὰ παντοδαπὰ ἐπιστημονικὰ καὶ καλλιτεχνικὰ σωματεῖα. Καὶ ὡσεὶ μὴ ἤρκουν ταῦτα προσετέθησαν ἀπὸ ἔτους οἱ φοιτηταὶ τῶν ἀνωτάτων σχολῶν καὶ οἱ μαθηταὶ μετὰ τῶν γονέων αὐτῶν, ἀπαιτοῦντες καὶ αὐτοὶ δικαίως ρύθμισιν τῶν συνεπειῶν τῆς καταστάσεως διαρκῶς γεννωμένων ζητημάτων, τὰ ὁποῖα ἀπαιτοῦν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπείγουσας ὅσον καὶ δυσχερεῖς λύσεις. Οὕτω τὸ Ἰπουργεῖον δύναται κατὰ τοὺς παρόντας χρόνους νὰ παραβληθῇ πρὸς τρικυμιώδη Ὠκεανόν, τοῦ ὁποῦ τὰ κύματα θραύονται ἀλληλοδιαδόχως εἰς τὰ κράσπεδα τοῦ ὑπουργικοῦ γραφείου. Ἐντεῦθεν ἐξηγεῖται καὶ ἡ ἐντατικὴ ἐργασία, ἡ ὁποία παρατηρεῖται εἰς τὸ ὑπουργεῖον τοῦτο, καὶ ὁ ἐκνευρισμὸς καὶ ἡ περὶ τὴν νομοθεσίαν δραστηριότης, διὰ τῆς ὁποίας ἀποσκοπεῖται ἡ ρύθμισις τῶν πολλαπλῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα παρουσιάζονται, καὶ ἡ συντήρησις τῶν ἐπιστημονικῶν, θρησκευτικῶν, καλλιτεχνικῶν καὶ πνευματικῶν καθόλου ἰδρυμάτων τῆς χώρας. Κατέβαλον ὑπερανθρώπους προσπάθειας, τῶν ὁποίων αἱ συνέπειαι εἶναι ἤδη ἐμφανεῖς ὡς πρὸς τὴν ὑγείαν μου. ... Δυστυχῶς καὶ αἱ ἀπαιτήσεις αὗται παραμένουν πλέον ἀπὸ μηνῶν ἄλυτοι καὶ αἱ δυσχέρειαι συσσωρεύονται διαρκῶς περισσότερον. Ἡ κατάστασις αὕτη ὀφείλεται εἰς τὸ γεγονός ὅτι ὁ ἀξιότιμος κ. Ἀντιπρόεδρος τῆς Κυβερνήσεως καὶ Ἰπουργὸς ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν σπανιώτατα εὗρεσκε τὸν καιρὸν, ὅπως δέχεται τοὺς συναδέλφους του καὶ λύη μετ' αὐτῶν κατὰ οἰονδήποτε τρόπον, τὰς ἐπείγουσας ἀνάγκας τῶν Ἰπουργείων των... ὡς διεμορφώθησαν τὰ πράγματα διὰ τοῦ ἀπὸ μακροῦ χρόνου ἐγκαινιασθέντος συστήματος τοῦ Ἰπουργείου τῶν Οἰκονομικῶν, δημιουργεῖται ἡ ἐντύπωσις ὅτι οἱ Ἰπουργοὶ σας εἶναι μᾶλλον περιττοί, διατρέχοντες ἄλλωστε τὸν κίνδυνον νὰ ἐμφανίζονται εἰς τὰ ὄμματα τῆς κοινῆς γνώμης ὡς ἄπλοὶ ἐπιτροποὶ τοῦ εἰρημένου Ἰπουργείου. Μετὰ πλείστης τιμῆς Ν.Ι. Λούβαρις».

δαστήρια, πανεπιστημιακή λέσχη, πάντα ταῦτα ἀπήτουν σύνταξιν σχετικῶν Νόμων προστασίας. Ἐκτὸς αὐτῶν ἐπισκέψεις εἰς κατακτητὰς πρὸς διαμαρτυρίαν μετὰ θάρρους καὶ κινδύνων¹». Ἡ σύνταξις πάντων τῶν νομοθετημάτων τούτων προὔκλει πανταχόθεν ἀντιδράσεις, ὡς καὶ τὴν κατασυκοφάντησιν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀρχὰς κατοχῆς. Ἐκτὸς τούτων ὁ Λούβαρις ἀπέβλεψε καὶ διὰ διοικητικῶν πράξεων εἰς τὴν ἐξυγίανσιν ὀρισμένων ὑπηρεσιῶν τῆς ἀρμοδιότητός του. Οὕτω λ.χ. ἀπεμάκρυνεν ἀπὸ τοῦ Ἐθνικοῦ Θεάτρου τὸν ἰταλόφιλον Ν. Γιοκαρίνην, ἀπέλυσε τὸ Δ.Σ. τοῦ ΟΔΕΠ ἔνεκα τῆς μετὰ τῶν Ἰταλῶν συνεργασίας αὐτοῦ, κατήγγησε τὴν ὑποχρεωτικὴν διδασκαλίαν τῆς ἰταλικῆς γλώσσης εἰς τὰ σχολεῖα, ἐπανέφερε τοὺς καθηγητὰς Σ. Κουγέαν καὶ Δ. Ζακυνθινὸν εἰς τὸ Δ.Σ. τῆς Ἐθνικῆς Βιβλιοθήκης, καὶ ἀποκατεστάτησεν εἰς τὰς ἑδρας αὐτῶν τοὺς καθηγητὰς τοῦ Πανεπιστημίου Α. Δασκαλάκη, Κ. Τσάτσον, Ἰ. Χωρέμην, Κ. Λοῦρον καὶ Κόκκαλην.

Ὑπεράνω πάντων τῶν ἄλλων θεμάτων καὶ περιπτώσεων ὁ Λούβαρις ἔθετε τὴν διάσωσιν τῶν ἐν ταῖς φυλακαῖς καταδίκων, διὰ τοῦτο καὶ κατέστησε κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὑπουργίας του τὸ ὑπ' αὐτοῦ ἰδρυθὲν Γραφεῖον Μελετῶν εἰς Γραφεῖον διεκπεραιώσεως τῶν πάσης φύσεως περιπτώσεων προστασίας τῶν διωκομένων καὶ ἐν κινδύνῳ εὐρισκομένων πολιτῶν. Εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦτο εἶχεν ἐγκαταστήσει γλωσσομαθεῖς ὑπαλλήλους, οἱ ὅποιοι συνέτασσον ἑκατοντάδας σχετικῶν ὑπομνημάτων, ἐπιστολῶν καὶ ἐγγράφων. Πρὸς τούτοις ὁ Λούβαρις συνέβαλε καὶ εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς δημιουργηθείσης σοβαρᾶς ἐσωτερικῆς καταστάσεως ἐκ τῆς ἀναμενομένης ἀποχωρήσεως τῶν στρατευμάτων κατοχῆς, κατόπιν τῆς στρατιωτικῆς πανωλεθρίας τοῦ Ἄξονος εἰς ὅλα τὰ μέτωπα. Ὁ Λούβαρις εἶχε πληροφορηθῆ ἤδη ἀπὸ τοῦ Μαΐου τοῦ 1944 τὴν ὀργάνωσιν τῆς κατὰ τοῦ Χίτλερ δολοφονικῆς ἀποπειρας, τῆς 20ης Ἰουνίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, μετ' αὐτοῦ δὲ διετήρουν συνεχεῖς ἐπαφὰς πολλοὶ ἐκ τῶν Γερμανῶν ἀντιπάλων τοῦ Χίτλερ, ὡς ἐπίσης καὶ τινὰ πρόσωπα τῆς ἐν Μέσῃ Ἀνατολῇ Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως².

Ἰδιαιτέρας φροντίδας παρεῖχον εἰς τὸν Λούβαριν οἱ κομμουνισταί, οἱ ὅποιοι «δὲν ἤξευραν τί ἤθελαν»³, καὶ οἱ ὅποιοι εἶχον ἀρχίσει νὰ παρουσιάζωνται πλέον ὀργανωμένοι ἀπὸ τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1945, καὶ ἐν συνεχείᾳ διὰ τῶν ταγμάτων ΕΑΜ καὶ ΕΔΕΣ. Μεταξὺ αὐτῶν ἦσαν καὶ πολλοὶ Ἑβραῖοι, οἱ ὅποιοι κατέφευγον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Λούβαρι ζητοῦντες προστασίαν, ὡς καὶ τὴν ἐνεργὸν μεσολάβησιν του πρὸς ἀποφυγὴν πάσης αἰματοχυσίας⁴. Καὶ ἡ δημιουργία τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας, κατὰ διαταγὴν τοῦ πρωθυπουργοῦ

1. Ὅρα Ἄρθρον 22ον τῆς 27.4.1950.

2. Αὐτόθι ἄρθρα 29ον τῆς 5.5.1950, 32ον τῆς 9.5.1950, 33ον τῆς 10.5.1950.

3. Αὐτόθι ἄρθρον 30ον τῆς 6.5.1950.

4. Αὐτόθι ἄρθρα 27ον τῆς 31.4.1950 καὶ 30ον τῆς 6.5.1950.

Ἰ. Ράλλη, πρὸς ἀντιμετώπισιν τῶν κομμουνιστῶν, παρεῖχεν οὐ μόνον εἰς τὴν κυβέρνησιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν Λούβαριν ἰδιαιτέρας φροντίδας καὶ πολλοὺς ἐπιπροσθέτους κόπους¹, καθόσον δι' αὐτῶν ἐπεδιώκετο ἡ ἀντιμετώπισις τῶν κομμουνιστῶν ὡς τρίτου κατακτητοῦ, συνεργουῦντος εἰς τὴν ἀποκορύφωσιν τοῦ Γολγοθᾶ τοῦ ἐλληνικοῦ λαοῦ καὶ τοῦ Ἔθνους ὀλοκλήρου². Ἐντεῦθεν ἐξηγοῦνται καὶ αἱ νέαι ἐπανειλημμένοι ὀχλήσεις τοῦ στρατηγοῦ Καθενιώτη, ἀξιούντος ὅπως ὁ Λούβαρις ἀναλάβῃ τὸ Ἰπουργεῖον τῶν Στρατιωτικῶν³. Ὁ Λούβαρις, ἀποβλέπων πάντοτε εἰς τὴν ἐξυπηρέτησιν τῶν κινδυνευόντων, ἐπέτυχε κατόπιν ἐπιμόνων προσπαθειῶν τὴν ἀπόφασιν τῶν ἀρμοδίων, ὅπως μὴ τυφεκίζωνται οἱ ὑπὸ τῶν Ταγμάτων Ἀσφαλείας συλλαμβανόμενοι κομμουνισταί, ἀλλὰ φυλακίζωνται μόνον, καὶ ὅπως ἀσκῆται ἐπ' αὐτῶν ἐν συνεχείᾳ συστηματικὴ διαφώτισις. Ἡ φροντίς αὕτη τοῦ Λούβαρι ὑπὲρ τῶν κομμουνιστῶν εἶχεν ὡς ἀμοιβὴν τὴν μετὰ ταῦτα ἀπαγωγὴν τοῦ υἱοῦ του, ὡς καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἀξίωσιν τῆς προσωπικῆς του καταδίκης.

8. Τὸ τέλος τῆς κατοχῆς καὶ ἡ φυλάκισις τοῦ Λούβαρι.

Πᾶς Ἕλληνας ἔβλεπε σαφῶς τὴν κατάρρευσιν τοῦ Ἄξονος ἤδη ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολέμου. Οὕτω καὶ ὁ Λούβαρις ἀνέμενε τὴν κατάρρευσιν ταύτην, ἀκόμη πρὸ τῆς συμμετοχῆς του εἰς τὴν κυβέρνησιν Ράλλη. Τὴν πεποίθησιν ταύτην ἐνίσχυον συνεχῶς φίλοι του Γερμανοί, ἐπιστήμονες καὶ στρατιωτικοί, οἱ ὅποιοι κατείχοντο ἀπὸ ἀγωνίαν, ἀφ' ἧς στιγμῆς κατενόησαν ὅτι ὁ πόλεμος εἶχε χαθῆ δι' αὐτούς. Οὗτοι προσέφευγον εἰς τὸν Λούβαριν καὶ ἐζήτησαν τὴν μεσολάβησιν του πρὸς τὰς ἀρχὰς τῆς Μ. Ἀνατολῆς, διὰ τὴν διαπραγματεύσιν τῶν ὄρων ἀποχωρήσεως τῶν στρατευμάτων κατοχῆς καὶ ἀποβιβάσεως τῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος. Ὁ Λούβαρις γράφει εἰς τὰ Ἀπομνημονεύματά του⁴, ὅτι εἶχε ζητηθῆ διὰ τοῦ συμπολίτου αὐτοῦ κ. Πάρι Λιαρούτσου, πρῶτον βουλευτοῦ Κυκλάδων, ἡ συμπάρασσις εἰς τὸ ἔργον τῆς Κυβερνήσεως τῆς ἐλευθέρου Ἑλλάδος. Ὁ κ. Λιαρούτσος εἶχε φέρει τὸν Λούβαριν εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ταγματάρχου Καλλιγέρη, πρὸς τὸν ὁποῖον ἔδιδε συνεχῶς πολυτίμους πληροφορίας, φαίνεται δέ, ὅτι διεβίβασε πολυτίμους πληροφορίας ἀκόμη καὶ πρὸς τοὺς Ἀγγλοὺς, περὶ τὸ Πάσχα τοῦ 1944. Διὰ τοῦτο καὶ παραπονεῖται, ὅτι δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν κατὰ τὴν δίκην ἡ σχετικὴ κατάθεσις τοῦ ταγματάρχου Καλλιγέρη. Ἐκ τῶν Ἀπομνημονευμάτων τοῦ Λούβαρι φαίνεται σαφῶς, ὅτι μεγάλη ὑπῆρξεν ἡ συμβολὴ αὐτοῦ εἰς τὴν πραγματοποίησιν τῶν ἐπαφῶν τῆς ἐκ τοῦ Καίρου ἀφιχθείσης ἀποστολῆς τῆς ἐλευθέρου ἐλληνικῆς κυβερνήσεως μετὰ τῶν ἀρχῶν κατοχῆς, διὰ

1. Αὐτόθι ἀρθρον 24ον τῆς 29.4.1950.
2. Αὐτόθι ἀρθρον 36ον τῆς 14.5.1950
3. Αὐτόθι ἀρθρον 25ον τῆς 30.4.1950.
4. Αὐτόθι ἀρθρον 32ον τῆς 9.5.1950.

τὴν συμφωνίαν τῆς ἄνευ ὄρων ἀποχωρήσεως ἐξ Ἑλλάδος τῶν στρατευμάτων κατοχῆς.

Ἡ ἀποχώρησις αὕτη ἤρχισε τὴν 12ην Ὀκτωβρίου 1944, ὅτε ἐγένετο ἡ «προστατευτικὴ» δῆθεν φυλάκισις τοῦ Λούβαρι¹, ὡς καὶ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς κυβερνήσεως Ράλλη. Ἡ φυλάκισις αὕτη ἐνηργήθη κατόπιν διαταγῆς τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἀφικθείσης τριμελοῦς ἐπιτροπῆς, ἥτις ἐξεδόθη βάσει σημειώματος προελθόντος ἐκ τῆς Μ. Ἀνατολῆς. Κατὰ τὸν Λούβαριν, τὸ σημεῖωμα τοῦτο συνετάγη κατόπιν συμφωνίας κομμουνιστῶν καὶ Ἀγγλων μετὰ τῆς κυβερνήσεως τοῦ Καίρου. Περὶ τῆς κακῆς μεταχειρίσεως τῶν φυλακισθέντων ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς τῆς φυλακίσεώς των ὁ Λούβαρις γράφει «Ἐφυλακίσθημεν ἐντὸς ὑγρῶν κελλίων τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ, κατὰ τῶν ὁποίων ἐστράφησαν τὰ ὄπλα, πυροβόλα καὶ ὄπλα, τῶν ΕΛΑΣ ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας, ἐνῶ ἡμεθα ἄνευ τροφίμων καὶ ὄπλων. Τὴν 19ην Δεκεμβρίου ἐγένετο ἐπίθεσις κατὰ τῶν φυλακῶν, καθ' ἣν ἐσφάγησαν 130 ἄτομα, τὴν τύχην τῶν ὁποίων δὲν συνεμερίσθη ὡς ἐκ θαύματος, διότι κατὰ τὴν ὑπὸ καταιγιστικὸν πῦρ ἐξοδὸν μετὰ 13 ὥρας πρὸς τὸ Παναθηναϊκὸν Στάδιον εὐρέθη ζωντανὸς παρ' ἐλπίδα»². Ἐκ τῶν φυλακῶν Ἀβέρωφ εὐρέθησαν οὕτως εἰς τὰ παραπήγματα τοῦ πρώτου συντάγματος πεζικοῦ «μόνον 197 νομοταγεῖς ἢ μᾶλλον ἡλίθιοι», ὅπου ἐτέθησαν ὑπὸ τῶν Ἀγγλων εἰς τὰ σύρματοπλέγματα καὶ ὑπέστησαν ἐξευτελισμοὺς καὶ λεηλασίας³. Ἐκεῖ ἀνέμενον ὄρθιοι ὄλην τὴν νύκτα «νήστες καὶ κεκμηκότες». Τὸ γεγονός τοῦτο παρατηρεῖ ὁ Λούβαρις «ἀπετέλεσε δι' ἐμὲ νέαν διαπίστωσιν, ὅτι δὲν ὑπάρχουν πολιτισμένοι λαοί, ἀλλὰ μόνον πολιτισμένοι ἄνθρωποι, τῶν ὁποίων τὸ ποσοστὸν ποικίλλει κατὰ χώρας»⁴. Τὴν ἐπομένην μετεφέρθησαν εἰς τὸν λιμένα τοῦ Φαλήρου ὑβρίζομενοι καὶ λακτιζόμενοι ὑπὸ τῶν Ἀγγλων στρατιωτῶν. Ἐκεῖθεν ἐπεβιβάσθησαν εἰς πανάθλιον πλοῖον, φέρον τὸ ὄνομα «Σάπυ», τὴν δὲ ἐπομένην εἰς τὸ ἐλληνικὸν πλοῖον Ρόδος, διὰ τοῦ ὁποίου τελικῶς μετεφέρθησαν εἰς Ἀφρικὴν, μετὰ κτηνώδη μεταχειρίσιν. Μετὰ μακρὰν ταλαιπωρίαν εἰς τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικῆς κατέληξαν εἰς τὸ ἀγγλικὸν στρατόπεδον τῆς ἐρήμου Ἀμπριγίας, ὅπου ἐνεκλείσθησαν ἐντὸς συρματοπλεγμάτων καὶ ἐφρουροῦντο ὑπὸ μαύρων στρατιωτῶν. Αἱ σκηναὶ τῶν κρατουμένων ἦσαν μέσα εἰς τὴν λάσπην, οἱ δὲ ἐγκλειστοὶ αὐτῶν ὑπέφερον ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν, τὴν ἄμμον καὶ τὴν βροχὴν, τὴν ὀρθοστασίαν καὶ τὴν πείναν, ἐνῶ συχνάκις ἠναγκάζοντο νὰ γονατίζου ἀπλῶς πρὸς ἐξευτελισμὸν αὐτῶν. Ἐκ τῆς ἐρήμου μετεφέρθησαν δι' ὀλίγον χρονικὸν διάστημα εἰς τὴν Ἐρυθραίαν, ἐκεῖθεν δὲ πάλιν εἰς Ἀμπριγία, ἐν συνεχείᾳ δὲ εἰς τὴν ἰταλικὴν Ἐρυθραίαν

1. Αὐτόθι ἄρθρον 39ον τῆς 19.5.1950.

2. Αὐτόθι ἄρθρον 39ον τῆς 19.5.1950. Πρβλ. Γεωργίου Ράλλη, Ὁ Ἰωάννης Ράλλης ὁμιλεῖ ἐκ τοῦ τάφου, Ἀθήναι 1947, σελ. 57 ὑποσημ.

3. Ἀπομνημονεύματα ἄρθρον 40ον τῆς 20.5.1950.

4. Ἐνθ' ἄνωτ.

καὶ τέλος εἰς τὸ Σουέζ, ὀπόθεν ἦλθον διὰ τοῦ ὑπερωκεανίου Ἀκουϊτάνια εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Ἐκεῖθεν μετεφέρθησαν εἰς Μασσάουαν, τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀσμάρας, ὅπου ὑπέστησαν τοὺς πλέον ἀπανθρώπους ἐξευτελισμούς. Τέλος μετεφέρθησαν ἀεροπορικῶς ἀποσκελετωμένοι, πραγματικὰ ράκη ψυχικῶς καὶ σωματικῶς, εἰς Ἑλλάδα διὰ νὰ προσαχθοῦν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου καὶ νὰ καταδικασθοῦν. Κατ' ἀρχὰς ἐνεκλείσθησαν μαζηδὸν εἰς τὰς φυλακὰς Καλλιθέας, μετεφέρθησαν δὲ εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Πατησίων μέγαρον Ζελιώτη, πλησίον τῆς Πλατείας Ὁμονοίας, κατόπιν τῆς ἐμμόνου ἐπεμβάσεως τοῦ στρατηγοῦ Σπαῆ. Εἰς τὸ μέγαρον τοῦτο ἐπανεῦρον τὸν στοιχειώδη ἀνθρωπισμόν, κατόπιν τετραμήνου βαρβάρου μεταχειρίσεως.

9. Ἡ δίκη καὶ ἡ καταδίκη τοῦ Λούβαρι.

Ὁ Λούβαρις προσήχθη εἰς δίκην μετὰ τῶν ἄλλων ὑπουργῶν τῶν κυβερνήσεων κατοχῆς τὴν 21ην Φεβρουαρίου 1945, δικασθεὶς βάσει τῆς 1ης καὶ τῆς 6ης Συντακτικῆς Πράξεως. Αἱ Πράξεις αὗται συνετάγησαν ἐκ τῶν ὑστέρων πρὸς τιμωρίαν τῶν «δοσιλόγων», μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ Λούβαρις, ὅστις κατεδικάσθη «διότι διετέλεσεν ὑπουργὸς κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς κατοχῆς καὶ διότι διηκούλυε τὸ ἔργον τῶν ἀρχῶν κατοχῆς διὰ τῆς ὑπογραφῆς τῶν Νόμων 190 καὶ 289 τοῦ 1943». Αὕτη ἦτο ἀκριβῶς ἡ κατ' αὐτοῦ ἀπαγγελθεῖσα κατηγορία. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης διετυπώθησαν καὶ νέα κατηγορίαι, ὡς ἡ παροχὴ οἰκονομικῆς βοήθειας εἰς τοὺς κατακτητὰς καὶ ἡ ἄσκησις προπαγάνδας ὑπὲρ τοῦ Ἀξονος. Ὁ Λούβαρις σχολιάζων τὴν κατ' αὐτοῦ κατηγορίαν λέγει: «κατεδικάσθην δι' ὑπογραφὴν τοῦ Νόμου, τοῦ ἀπαγορευόντος φυγὴν εἰς Αἴγυπτον, καὶ ἑτέρου, δι' οὗ ἀπελύοντο τῆς θέσεώς των ὅσοι ἔφευγον εἰς τὰ βουνὰ πρὸς τὸ ΚΚΕ, διότι οἱ Νόμοι οὗτοι ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς διευκολύνοντες τὸν ἐχθρόν»¹. Ἐπὶ τῆς κατηγορίας ταύτης ἐδήλωσε κατηγορηματικῶς, ὅτι τὸν μὲν πρῶτον Νόμον παρεβίασεν πρῶτος, ὡς καὶ ὁ Πρωθυπουργὸς καὶ ὁ Ναύαρχος Γέροντας· διευκολύνας κατ' ἐπανάληψιν τὴν φυγὴν πολλῶν Ἑλλήνων εἰς Αἴγυπτον· τὸν δὲ δεύτερον Νόμον οὐδέποτε ἐφήρμοσε, διὸ καὶ χαρακτηρίζει τὴν κυβέρνησιν κατοχῆς, ὡς τὴν κατ' ἐξοχὴν «ἐθνικὴν ἀντίστασιν» κατὰ τῶν κατακτητῶν². Πρὸς ἔξαρσιν ἀκριβῶς τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος τῶν κυβερνήσεων κατοχῆς χρησιμοποιοεῖ ἐκφράσεις τοῦ Πατριάρχου Ἰωακείμ τοῦ Γ', ελλημμένας ἐξ ἀπορρήτου πατριαρχικῆς ἐγκυκλίου «Περὶ ἀξιοπρεποῦς καὶ ὑπερηφάνου συνεργασίας μετὰ τῶν Τούρκων πρὸς προαγωγὴν τῶν συμφερόντων τοῦ Ἑλληνισμοῦ»³. Θεωρῶν ἀδιαμφισβήτητον τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν κυβερνήσεων κατοχῆς κατε-

1. Αὐτόθι ἀρθρον 47ον τῆς 2.6.1950.

2. Αὐτόθι ἀρθρον 49ον τῆς 4.6.1950.

3. Αὐτόθι ἀρθρον 50ον τῆς 6.6.1950.

φέρετο κατά τῶν κομμουνιστῶν, οἵτινες εἶχον ἀξιώσει τὴν καταδίκην τῶν μελῶν τῶν κυβερνήσεων κατοχῆς, διότι αὐταὶ εἶχον παρεμποδίσει τὴν πραγματοποίησιν τῶν σχεδίων των. Ὁ Λούβαρις ἐθεώρει τὸν ἑαυτὸν τοῦ εὐρισκόμενον εἰς τὸ ἐπίκεντρον τῆς ἐκδικήσεως τῶν κομμουνιστῶν, διότι εἶχε διατελέσει πρόεδρος ἐπιτροπῆς ἐξ Ὑπουργῶν πρὸς καταπολέμησιν τοῦ κομμουνισμοῦ καὶ διότι εἶχε προτείνει σειράν νομοθετημάτων ὑπὲρ τῆς κατοχυρώσεως τῆς κοινωνικῆς τάξεως τῶν ἐργατῶν.

Ἡ βῆ συντακτικῆ πρᾶξις, βάσει τῆς ὁποίας διεξήχθη ἡ δίκη, συνετάχθη ὑπὸ τοῦ Νικολάου Κολυβά, Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης τῆς τότε Κυβερνήσεως Νικολάου Πλαστήρα, ἐκυρώθη δὲ διὰ τῆς ὑπογραφῆς τοῦ Ἀντιβασιλέως Ἀρχιεπισκόπου Δαμασκηνοῦ, προσωπικοῦ φίλου τοῦ Λούβαρι¹. Ἡ συντακτικὴ αὕτη πρᾶξις συνεπληρώθη ἐν συνεχείᾳ διὰ τῶν Νόμων 157, 217, 295 καὶ 332, οἵτινες ἐξεδόθησαν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς δίκης, καὶ διὰ τῶν ὁποίων περιωρίζοντο κυρίως τὰ δικαιώματα τῶν κατηγορουμένων, ὡς λ.χ. ὁ ἀριθμὸς τῶν μαρτύρων ὑπερασπίσεως (οὗτοι δὲν ἐπετρέπετο νὰ εἶναι περισσότεροι τῶν πέντε), ὡς καὶ ὁ χρόνος τῆς ἀγορεύσεως τῶν συνηγόρων εἰς τὸ ἀνώτατον ὄριον τῶν δύο ὡρῶν. Αἱ πράξεις αὗται ὡς καὶ ἡ ἀνήκουστος ἀναδρομικὴ ἐφαρμογὴ τοῦ ποινικοῦ νόμου ἐπὶ τῶν πράξεων τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῶν κυβερνήσεων κατοχῆς ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς ἐκφρασις τῆς ὑστάτης καταπτώσεως τῶν ἐν Ἑλλάδι ποινικῶν πραγμάτων. Πρὸς χαρακτηρισμὸν τῆς καταστάσεως ταύτης ὁ Λούβαρις ἐκφράζει τὴν ἀποκαρδίωσιν τοῦ παραφράζων σχετικούς λόγους τοῦ Θουκυδίδου: «Οἱ ἄνθρωποι, λέγει, προκειμένου νὰ ἐκδικηθοῦν ἄλλους διαπράττουν τὸ σφάλμα νὰ καταργοῦν προηγουμένως τὰς ἀρχὰς τοῦ φυσικοῦ δικαίου, αἱ ὁποῖαι ἰσχύουν εἰς τοιαύτας περιπτώσεις, καὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων καθεὶς στηρίζει τὴν ἐλπίδα τῆς προσωπικῆς του σωτηρίας ἐν περιπτώσει ἀποτυχίας. Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον στεροῦνται οἱ ἴδιοι τῆς προστασίας τῶν ἀρχῶν αὐτῶν, εἰς περίπτωσιν κατὰ τὴν ὁποίαν, ἂν περιήρχοντο ποτὲ εἰς κίνδυνον θὰ ἐλάμβανον τὴν ἀνάγκην των»². Ὅπισθεν τῶν πράξεων τούτων ἐβλεπε τὴν ἐπέκτασιν τοῦ μηδενισμοῦ, ἀπὸ τὰς μάζας τῶν ἀστικῶν τάξεων εἰς τὰς ψυχὰς τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν³, γεγονὸς ὃπερ ἀντέκειτο εἰς τὰς πνευματικὰς παραδόσεις τῆς Ἑλλάδος, εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ εἰς τοὺς κανόνας πάσης ἠθικῆς⁴. Οἱ ὑπαγορεύσαντες τοὺς Νόμους τούτους πολιτικοὶ καὶ νομικοὶ ἄνδρες τῆς χώρας ὑπεραμυνόμενοι τοῦ

1. Ὅρα Γ. Ράλλη, Ὁ Ἰ. Δ. Ράλλης ὁμιλεῖ ἐκ τοῦ τάφου σελ. 79.

2. Ἀπομνημονεύματα ἀρθρον 51ον τῆς 8.6.1950.

3. Αὐτόθι ἀρθρον 43ον τῆς 25.5.1950, πρβλ. ἀρθρα 52ον καὶ 53ον τῆς 10ης καὶ 11ης Ἰουνίου 1950.

4. Περὶ τῆς ἀντισυνταγματικότητος τῶν κατὰ τῶν δοσιλόγων Νόμων εἶχον ἀποφανθῆ πολλοὶ νομομαθεῖς, ἐν οἷς καὶ ὁ ἀείμνηστος Τσουκαλᾶς. Ὅρα Ἀπομνημονεύματα ἀρθρον 44ον τῆς 30.5.1950 καὶ Ἐφημερίδα «Καιροί» τῆς 5.10.1949.

γοήτρου αὐτῶν προέβαλον ἐκ τῶν ὑστέριων ὡς δικαιολογίας· α) τὴν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ πίεσιν· β) τὴν ἀνάγκην ἱκανοποιήσεως τῆς κοινῆς γνώμης. Ὁ Λούβαρις ἀπέκρουσε μετὰ βαθυτάτης ὀδύνης τοὺς ἀπρεπεῖς διῆχουρισμούς τοῦ Ἀρεοπαγίτου Παπαναστασίου, τοὺς προβληθέντας ἐνώπιον τῶν δικαστῶν κατὰ τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης, κατὰ τοὺς ὁποίους οὗτος εἶχε ἀπὸ συμφώνου μετὰ τῆς συζύγου του φυγαδεύσει τὸν υἱὸν τῶν, σκηνοθετήσαντες οὕτω τὴν ἀπαγωγὴν αὐτοῦ, ὡς γενομένην ὑπὸ τῶν Ἑλασιτῶν, ἵνα προκαλέσῃ τὸν οἶκτον τοῦ δικαστηρίου. Ὁ αὐτὸς Ἀρεοπαγίτης εἶχε κατὰ πρόσωπον κατηγορήσει τὸν Λούβαριν ὡς ἀπολέσαντα τὸ πατριωτικὸν αἶσθημα ἔνεκα τῆς πολλῆς μαθήσεως¹. Ἡ ἀπαγωγή τοῦ υἱοῦ τοῦ Λούβαρι ἦτο δι' αὐτὸν τὸ πλέον δραματικὸν γεγονός τῆς ζωῆς του, τοῦ ὁποίου ὁ ἐπίλογος δὲν ἐγράφη ἀκόμη, καὶ τὸ ὅποιον τοῦ ἀφήρει κυριολεκτικῶς τὴν δύναμιν τῆς χαρᾶς καθ' ὅλον τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον τῆς ζωῆς του. Ἡ ἀπαγωγή αὕτη ἐγινε τὴν νύκτα τῆς 4ης Δεκεμβρίου 1944. Ἡ εἶδησις κατεκεραύνωσε τὸν νέον Προμηθεᾶ Δεσμώτην, ὅστις ἐξουθενωμένος καὶ ἄδακρυς παρεκάλει εἰς μάτην τὸν ἰσχυρὸν φίλον του Ἀρχιεπίσκοπον Ἀντιβασιλέα, ὅπως ἐνδιαφερθῆ δραστηρίως διὰ τὴν διάσωσιν τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ του. Ἐπέπρωτο ὅμως νὰ δοκιμάσῃ, ἐκτὸς τῆς ἀγωνίας καὶ τοῦ πόνου τῆς ἀπαγωγῆς, καὶ τὸ πικρότατον ποτήριον τῆς ἀδιαφορίας καὶ ἀγνωμοσύνης στενοῦ φίλου, καταλαβόντος τὰ ἀνώτατα ἀξιώματα τῆ ἰδικῆ του ὑποστηρίξει. Τὸ δράμα τοῦτο τοῦ Λούβαρι ἐνθυμίζει τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος περὶ τῆς τύχης τοῦ Δαϊδάλου. «Ἄλλ' ἢ γέ τοι σοφία, ὦ Σωκράτες, ἀναμφισβητήτως ἀγαθὸν ἐστίν· ποῖον γὰρ ἂν τις πράγμα οὐ βέλτιον πράττοι, σοφὸς ὢν, ἢ ἀμαθής; Τί δέ, τὸν Δαίδαλον, ἔφη, οὐκ ἀκήκοας ὅτι ληφθεὶς ὑπὸ Μίνω διὰ τὴν σοφίαν ἠναγκάζετο ἐκείνῳ δουλεύειν καὶ τῆς τε πατρίδος ἅμα καὶ τῆς ἐλευθερίας ἐστερήθη καὶ ἐπιχειρῶν ἀποδιδράσκειν μετὰ τοῦ υἱοῦ τὸν τε παῖδα ἀπώλεσε καὶ αὐτὸς οὐκ ἐδυνήθη σωθῆναι...²».

Πρόεδρος τοῦ δικαστηρίου δοσιλόγων εἶχεν ὀρισθῆ ὁ δικαστῆς Καλλέλης καὶ Ἀντεισαγγελεὺς ὁ Ἀντεισαγγελεὺς Ἐφετῶν Παπαδάκης³. Ἡ δίκη διήρκεσεν ἑκατὸν ἡμέρας⁴, ἐξητάσθησαν δὲ κατ' αὐτὴν τριάκοντα πέντε μάρτυρες καὶ ἀνεγνώσθησαν πολλαὶ ἐπιστολαὶ ἀντὶ μαρτύρων. Τὸ δικαστήριον «δὲν κατῴρθωσε νὰ στηρίξῃ οὔτε τὴν προδοσίαν, οὔτε τὸν δόλον, οὔτε τὴν πρόθεσιν· τὰ ἀπέκλεισε ρητῶς...». Οὕτως ἐγινεν ἐξ ὑπαρχῆς φανερόν, ὅτι ἡ δίκη εἶχεν ὑπαγορευθῆ ἀπὸ τὴν πολιτικὴν σκοπιμότητα καὶ οὐχὶ ἀπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ δικαίου. Εἰς τὸν Λούβαριν «ἡ δίκη παρέσχεν ἀφορμὴν εἰς ὀρισμένας σκέψεις περὶ δικαίου καὶ ἠθικῆς...»⁵. Ἀναφερόμενος δὲ εἰς ταύτας, λέγει: «Ὁ

1. Ἀπομνημονεύματα ἄρθρον 44ον τῆς 30.5.1950.

2. Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα Δ' 2,83.

3. Ἀπομνημονεύματα ἄρθρον 44ον τῆς 30.5.1950.

4. Αὐτόθι ἄρθρον 1ον τῆς 2.4.1950.

5. Αὐτόθι ἄρθρον 45ον τῆς 31.5.1950.

Πλάτων και ὁ Ἐγγελος ἐχρημάτισαν οἱ κατ' ἐξοχὴν διδάσκαλοί μου. Ἡ περὶ δικαίου λοιπὸν ἀντίληψίς μου εἶναι καθαρῶς ἰδεαλιστική. Τὸ δίκαιον νομίζω ὅτι συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἰδέαν τῆς δικαιοσύνης. Καὶ ταύτην πάλιν πιστεύω ὡς ἐν ἓκ τῶν μεγάλων ἐκείνων ἰδανικῶν, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ θείου ὡς ἀπὸ φωτοβόλου ἐστίας ἐκπορευόμενα, κινοῦν τὴν ἱστορίαν πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ τελεσιουργοῦν τὴν ἐνανθρώπισιν τοῦ ἀνθρώπου... Ὑπὸ τὸ κράτος τῶν σκέψεων τούτων ἀνέβλεψα πρὸς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖ ὑψηλὰ εἰς ἓνα τοῖχον τῆς αἰθούσης. Καὶ ὅτι εἶδα καὶ ἤκουσα κατὰ τὸ διάστημα ἑκατὸν ὄλων ἡμερῶν, μοῦ ἐφάνη ὡς εἰρωνεῖα κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου Του, τὸ ὁποῖον ὑπέταξε τὸ αἶτημα πρὸς δικαιοσύνην εἰς τὸ ἀπόλυτον αἶτημα τῆς ἠθικῆς¹). "Ὅλα τὰ περιστατικά τῆς δίκης ἀμαζὺ μὲ τὴν ἀποκλειστικὴν φυγὴν εἰς τὸν καθαρὸν κόσμον τοῦ πνεύματος ἐξηφάνισαν κατ' ὀλίγον τὴν διάθεσιν ἐκείνην περὶ ἀμύνης», διὸ καὶ οὐδεμίαν ἡσθάνετο ἀνάγκην νὰ ἀπολογηθῆ². Τὸ χρέος τοῦτο ἀνέλαβον οἱ μάρτυρες ὑπερασπίσεως Κ. Ζαβιτσιᾶνος, Π. Κανελόπουλος, Κ. Ρέντης, Περ. Παπαδόπουλος καὶ Θ. Τσάτσος, οἱ ὁποῖοι καὶ ὑπεγράμμισαν τὴν ἔθνικὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου του.

Ἡ καταδικαστικὴ ἀπόφασις τοῦ εἰδικοῦ δικαστηρίου δοσιλόγων Ἀθηνῶν ἐξεδόθη τὴν 31ην Μαΐου 1945, ὑπ' αὐξοῦντα ἀριθμὸν 49. Δι' αὐτῆς ἐπεβλήθη εἰς τὸν Λούβαριν ἡ ποινὴ τῆς πενταετοῦς εἰρκτῆς, ἣν καὶ ἐξέτισε πλήρως, παρὰ τὴν ἀπὸ μακροῦ ἐγκρισιν ἀπονομῆς χάριτος, ἣτις ὁμοῦς ἐκοινοποιήθη τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν λήξιν τῆς ποινῆς καὶ τὴν ἀποφυλάκισίν του³. Οὕτως ἐφηρμόζετο καὶ ἐπὶ τοῦ Λούβαρι τὸ ἀρχαῖον λόγιον· «πολλοὶ διὰ δόξαν καὶ πολιτικὴν δύναμιν μεγάλα κακὰ πεπόνθασιν⁴). Διὰ τὴν ἐγκριθεῖσαν ἀπονομὴν χάριτος εἶχεν ὑποβληθῆ σχετικὴ αἴτησις ἐν καὶ ἡμισυ ἔτος πρὸ τῆς λήξεως τῆς ποινῆς, τῇ ἐπιμονῇ τοῦ βουλευτοῦ Γ. Μπακοπούλου, φίλου τοῦ Λούβαρι⁵. Κατ' ἀρχὰς προεβάλλοντο διάφορα προσχήματα, τελικῶς δὲ ἀπερρίφθη ἡ αἴτησις αὕτη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Δικαιοσύνης Γ. Μελά, ὅστις ἐπέτρεψεν εἰς αὐτὸν μόνον μίαν ἀπλῆν ἐξοδὸν ἐκ τῆς φυλακῆς, ἵνα ἀποχαιρετήσῃ τὸν νεκρὸν ἀδελφόν του. Εἰς τοὺς φακέλους τοῦ προσωπικοῦ ἀρχείου τοῦ Λούβαρι εὐρέθη ἰδιόχειρος αἴτησις τῆς 29.4.1945, ἄνευ ὁμοῦς ὑπογραφῆς, ἀπευθυνομένη πρὸς τὸν τότε Ὑπουργὸν τῆς Δικαιοσύνης, ἣ ὁποῖα προφανῶς δὲν ὑπεβλήθη τελικῶς, καὶ διὰ τῆς ὁποίας ὑπεραμύνεται τῆς ἔθνοπρεποῦς πολιτικῆς του κατὰ τὴν κατοχὴν, ἀπαριθμῶν τὰς ὑπὲρ τοῦ ἔθνους καὶ τῶν πολιτῶν πράξεις του. Καὶ εἰς τὴν Βουλὴν τῶν Ἑλλήνων εἶχον κατ' ἐπανάληψιν γίνει ἐντονα διαβήματα ἐκ μέρους τῶν πολιτικῶν φίλων καὶ θαυμαστῶν

1. Αὐτόθι ἀρθρον 46ον τῆς 1.6.1950.
2. Αὐτόθι ἀρθρον 1ον τῆς 2.4.1950.
3. Αὐτόθι ἀρθρον 1ον τῆς 2.4.1950.
4. Ὅρα Ξενοφῶντος Ἀπομνημ. Δ' 2, 35.
5. Ἀπομνημονεύματα ἀρθρον 47ον τῆς 2.6.1950.

τοῦ Λούβαρι πρὸς ἀποφυλάκισίν του. Οἱ Π. Κανελόπουλος, Γ. Μπακόπουλος, Σ. Κουλουμβάκης, Α. Παπαθανάσης, Θεοφανόπουλος, ἀρχηγὸς τῶν Ἐνωτικῶν, Χρ. Λαδάς καὶ Κ. Καλκάνης, συνεχῶς ἀνεκίνουν τὸ θέμα τοῦτο. Ὁ τελευταῖος μάλιστα διεκήρυττε δημοσίᾳ, ὅτι, κατὰ τὴν κοινὴν ἀντίληψιν, ἡ ἀπόφασις τοῦ δικαστηρίου ἦτο πεπλανημένη¹. Ἀκόμη καὶ ἐπιστολαὶ διαμαρτυρίας ἀπεστέλλοντο πρὸς τὰς ἀρμοδίας ἀρχὰς καὶ ἐδημοσιεύοντο διὰ τὴν ἀποφυλάκισιν τοῦ Λούβαρι. Ὁ Κ. Μ. Μελάς, βουλευτὴς Ἰωαννίνων, λ.χ. διαμαρτυρήθη δι' ἐπιστολῆς του, ἀπευθυνθείσης πρὸς τὴν Ἐφημερίδα «Ἐθνικὸς Κήρυξ» (24.12.1947) διὰ τὴν παράτασιν τῆς φυλακίσεως ἐκείνου, ὅστις εἶχε συλλέξει τὰ στοιχεῖα, βάσει τῶν ὁποίων τὸ ἑλληνικὸν κράτος διετύπωσε τὰς κατηγορίας του κατὰ τῶν Βουλγάρων. Ὁ Πρόεδρος δὲ τῆς Ἑλληνικῆς Βασιλικῆς Νεολαίας Ἀθηνῶν «28η Ὀκτωβρίου» ἀπέστειλε τὴν 3.9.1947 ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Α.Μ. τὸν Βασιλέα Παῦλον, ζητῶν τὴν ἀπονομὴν χάριτος εἰς τὸν Λούβαριν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶχον κινήθῃ παντοιοτρόπως καὶ διάφοροι ὀργανώσεις². Συγκινητικαὶ ὑπῆρξαν αἱ καθημεριναὶ ἐκδηλώσεις συμπαθείας ἐκ μέρους χιλιάδων πολιτῶν πάσης τάξεως, τῆς τε πρῶτευούσης καὶ τῶν ἐπαρχιῶν. Ὅθεν δικαίως ἐχαρακτηρίσθη ἡ περίοδος τῆς φυλακίσεώς του εἰς τὸ μέγαρον Ζελιώτη ὡς «πενταετὲς λαϊκὸν προσκύνημα»³.

10. Ἀποφυλάκισις καὶ κοινωνικὴ ἀποκατάστασις.

Δι' ὄλων τῶν ἀναφερθεισῶν ἤδη ἐκδηλώσεων συμπαθείας, εἶχε συντελεσθῆ ἡ κοινωνικὴ ἀποκατάστασις τοῦ Λούβαρι, πολὺ πρὸ τῆς ἀποφυλακίσεώς του. Αἱ δεκάδες τῶν καθημερινῶν ἐπισκεπτῶν, οἱ ὅποιοι ἤρχοντο νὰ ἐκφράσουν συμπάθειαν, εὐγνωμοσύνην καὶ συμπάραστασιν, ἀπετέλουν διὰ τὸν Λούβαριν τὴν καλυτέραν ἱκανοποίησιν, διότι οὕτως ἐγνώριζεν ὅτι ἡ μεγάλη συμφορά του δὲν κατέστη ἱκανὴ νὰ τοῦ ἀποσπάσῃ τοὺς φίλους καὶ τοὺς θαυμαστάς του. Τὰς τελευταίας ἡμέρας ὁ ρυθμὸς τῶν ἐπισκέψεων εἶχε γίνῃ πολὺ κουραστικὸς, ὥστε, παρὰ τὴν πρὸς τοῦτο μεγάλην χαρὰν του, νὰ νοσταλγῇ ὀλίγην ἡσυχίαν, διὰ τὸν ἑαυτὸν του καὶ τὰ ὄργανα τῆς τάξεως, τὰ ὁποῖα εἶχον μετατραπῆ εἰς ὑπηρεσίαν ὑποδοχῆς.

Ὁ σύλλογος τῶν καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν εἶχεν ἀποφασίσει τὴν ἐπαναφορὰν τοῦ Λούβαρι εἰς τὴν ἔδραν αὐτοῦ πολὺ πρὸ τῆς ἀποφυλακίσεώς του. Ἡ ἀπόφασις αὕτη ἐπραγματοποιήθη εὐθὺς μετὰ τὴν λήξιν τῆς ποινῆς του. Οὕτω προσέφερε καὶ πάλιν τὰς πολυτίμους ὑπηρεσίας του εἰς τὸ Πανεπιστήμιον ἀσκήσας καὶ μετὰ ταῦτα τὰ καθήκοντα

1. Αὐτόθι ἄρθρον 51ον τῆς 8.6.1950.

2. Ἐφημερὶς Ἀθηνῶν «Καίριοι» (6.10.1949).

3. Ἀπομνημονεύματα ἄρθρον 1ον, τῆς 2.4.1950.